

“โจน จันโต”

กับศาสตร์ของพระราชฯ สู่การพึ่งพาตนเอง

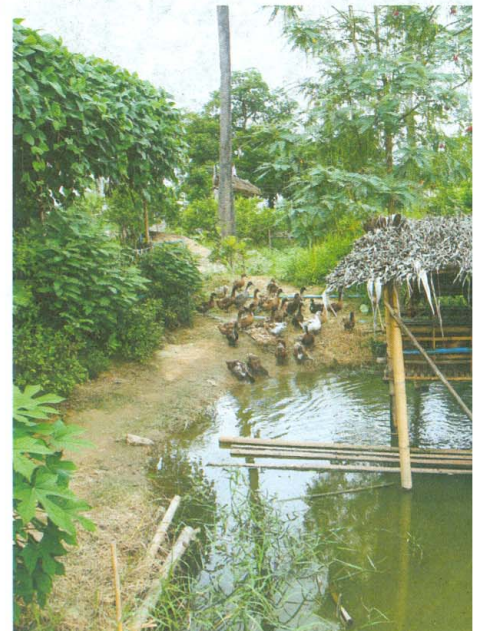
การดำเนินชีวิตที่มุ่งแสวงหาความ “ง่าย” ในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดแนวคิดและวิถีปฏิบัติที่เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการทำบ้านดินที่ทุกคนสามารถมีบ้านได้ง่าย ๆ ในราคาที่ไม่แพงมาก การทำที่กรองน้ำซึ่งทำให้ทุกคนมีน้ำสะอาดไว้ดื่มกิน การเผาถ่านประสิทธิภาพสูง การทำปุ๋ย การปลูกและเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ฯลฯ ส่งผลให้ชื่อของ “โจน จันโต” เป็นที่รู้จักและมีผู้ติดตามจำนวนมาก



คุณโจนบอกว่า ระบบทุนเสรีไม่ยั่งยืนนักเนื่องจากทรัพยากรจะถูกใช้จำนวนมากและหมดลงในที่สุด ขณะที่หากใช้ระบบคิดแบบคอมมิวนิสต์ แม้ทรัพยากรไม่ถูกใช้จำนวนมาก ๆ แต่ทว่าผู้คนก็ยังลำบากอยู่ ไม่มีความสุขและความเชื่อใจซึ่งกันและกัน มีแต่ความหวาดระแวงเพราะว่าอดอยาก ดังนั้นสังคมไทยจึงไม่เหมาะกับทั้งสองระบบนี้ เนื่องจากประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์อยู่แล้ว มีพืชพรรณที่หลากหลาย ประชากรไม่จำเป็นต้องอดอยาก หากแต่ต้องมีการจัดการการใช้ทรัพยากรอย่างถูกต้องและเหมาะสม ก็เป็นที่มาของปรัชญาแห่งความพอเพียงที่พระองค์พระราชทานเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทย ซึ่งถ้าทุกคนดำเนินชีวิตที่มุ่งสู่ความพอเพียง ก็มีความยั่งยืนอยู่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

“ยกตัวอย่าง ถ้ามีไม่อยู่หนึ่งกอง หากค่อย ๆ คัดค้นที่แกมมาขายหรือมาใช้ประโยชน์ อาจทำเล้าไก่ ทำบ้านอย่างพอเหมาะพอคึกจะไม่มัวหมก เพราะต้นใหม่แตกออกมาเรื่อย ๆ แต่ถ้าเราคัดขายหรือนำมาใช้ทั้งหมดเลย ก็ได้ประโยชน์จากไม้ก้อนนี้แค่ครั้งเดียว แบบนี้เป็นวิถีคิดของทุนเสรี แต่ถ้าคิดแบบคอมมิวนิสต์ก็หำมัดคั ก็จะทำให้เกิดความขาดแคลนและการแย่งชิงกัน จึงต้องมีแนวคิดถึงเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ที่ไม่ใช่ทุนเสรีนิยมหรือคอมมิวนิสต์ แต่เป็นคำที่ว่าพอเพียงคือทำให้อยู่บนความพอกินนั่นเอง”

คุณโจนบอกว่า ทุกวันนี้ผู้คนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตแบบไม่พอคิและยังมีความขาดแคลน หลายคนทุ่มเททำงานหนักจนเสียสุขภาพ แม้มีเงินมากแต่ก็มาซื้ออาหารเพียงไม่กี่อย่าง



แต่ใครจะรู้ว่า การดำเนินชีวิตของชายผู้มีความสุขผู้นี้ นอกจากแสวงหาความเรียบง่ายโดยเรียนรู้จากการลงมือทำแล้ว ยังได้น้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ของปวงชนชาวไทย ทั้งเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่มาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตของตัวเองได้อย่างลงตัวอีกด้วย

“เกษตรกรก้าวหน้า” มีโอกาสรับฟังการถ่ายทอดเรื่องราวของศาสตร์พระราชฯที่คุณโจนน้อมนำมาปฏิบัติผ่านเวทีเสวนา “ศาสตร์พระราชากับการแก้ปัญหาความยากจน” ภายในงานกองทัพอากาศกับศาสตร์พระราชฯ ซึ่งคุณโจนให้มุมมองว่า สิ่งหนึ่งในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้มอบไว้ให้กับพสกนิกรชาวไทย ไม่ว่าจะเป็นเกษตรทฤษฎีใหม่ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนอาชีพต่าง ๆ ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง การจัดการน้ำ การทำฝนหลวง การแก้ปัญหาหิน หรือที่เรียกรวม ๆ ว่า “ศาสตร์พระราชฯ” นับเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่และเป็นเรื่องราวที่น่าทึ่งมาก เนื่องจาก

เป็นระบบวิถีคิดที่เป็นองค์รวมและมีความยั่งยืนที่สุดเท่าที่เคยเห็นเกิดขึ้นบนโลกใบนี้ สิ่งที่พระองค์พระราชทานมาให้สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงและทำได้ง่าย ไม่ซับซ้อน เกษตรกรที่อ่านหนังสือไม่ออก ก็สามารถเข้าใจศาสตร์ของพระองค์อย่างถ่องแท้และนำไปใช้ได้

“หัวใจสำคัญของศาสตร์ของพระราชฯ คือ การพึ่งพาตนเอง ถ้าหากศึกษาถึงเรื่องราวของพระองค์ก็ยิ่งจะเข้าใจว่าสิ่งที่พระราชทานคืออะไร ซึ่งพระองค์ประสูติที่อเมริกา และเจริญขึ้นมาอยู่ที่สวิสเซอร์แลนด์ ย่อมเข้าใจวิถีชีวิตและความดีเสรีภาพของผู้คนที่นี่ แต่หากมุ่งพัฒนาประเทศไปในลักษณะนั้นก็มีความเหมือนอยาก เนื่องจากเป็นระบบทุนเสรี กล่าวคือมีการกินการใช้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผู้คนต้องทำงานหนักหน่วงเพื่อย่อยทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศมาเป็นเงินเพื่อใช้จับจ่าย ขณะที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดและค่อย ๆ หมดไป ถ้ามุ่งไปตามแนวทางดังกล่าวก็ไม่ยั่งยืน อันนี้คือสิ่งที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมองเห็น”

แต่เนื้อหมูกับไก่มาบริโภค และมีผักไว้บริโภคเพียงไม่กี่ชนิด ผักกะถั่ว ผักกาดขาว ผักบุ้งไว้บริโภคเท่านั้น ตรงนี้คือความขาดแคลน เป็นความอดอยาก หลายคนทั้งชีวิตกินอาหารอยู่แค่นี้ และเมื่อกินมาก ๆ ปัญหาด้านสุขภาพก็ตามมา เนื่องจากกินน้อยชนิดแต่กินปริมาณมาก หลายคนมองว่าตรงนี้คือความอุดมสมบูรณ์ เป็นความเจริญ มีความร่ำรวยไม่อดอยาก แต่จริง ๆ แล้วคือความขาดแคลนอย่างหนัก

"สิ่งเหล่านี้พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงเล็งเห็นมานานแล้ว ทรงหนักว่าหากอยู่อย่างนี้คนไทยก็ป่วย มีปัญหาสุขภาพทั้งประเทศ จึงได้คิดค้นแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ขึ้นมาเพื่อให้เกษตรกรได้พออยู่พอกิน วิธีการก็คืออย่าทำเกษตรเชิงเดี่ยว แต่ให้ปลูกพืชไว้หลาย ๆ อย่าง ทำสวนผักหลาย ๆ ชนิด พร้อมให้เลี้ยงไก่ ปลา กุ้ง สุกร วัว ควาย ฯลฯ ไว้ด้วย ให้มีความหลากหลายอยู่ในพื้นที่ หากเกษตรกรทำแบบนี้ก็มีอยู่มีกิน เมื่อกินไม่หมดก็แจกจ่าย มีงานทำไหนก็เอาไปช่วยเหลือ และหากยังไม่หมดก็จำหน่ายในราคาที่เป็นธรรม ให้มีคุณธรรมและความพอเพียง และเมื่อขายไม่หมดก็นำมาแปรรูป สร้างเป็นเครือข่ายเพื่อจำหน่ายได้ง่ายขึ้น สิ่งเหล่านี้คือขั้นตอนที่พอหลวงสร้างขึ้นมา"

คุณโจนบอกว่า เมื่อนำศาสตร์ครั้งนี้มาใช้ในชีวิตจริงครั้งที่คิดสินใจลาเมืองใหญ่เพื่อกลับมาใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านเกิด สิ่งแรกที่ต้องคิดคือ อาหาร ต้องมีอาหารกิน ไม่ให้ออกอยาก เริ่มทำสวนผัก ปลูกพืชผักไว้กว่า 50 ชนิด บนเนื้อที่ประมาณครึ่งไร่ ผักแต่ละชนิดปลูกไม่มากอย่างละไม่เกิน 5 ต้น ใช้เวลาดูแลรดน้ำวันละไม่เกิน 15 นาที ทำปุ๋ยหมักเอง โดยนำหญ้าเศษฟางมาเผาได้ใช้ได้สี่ห้า ๆ นำมาผสมกับขี้วัวใส่ไปเน่าแปลงผัก ใช้เวลาไม่ถึง 3 เดือน ผักที่สวนเจริญเติบโต งอกงามเขียวขจีเต็มไปหมด พร้อมทั้งได้ยุบขบ่น้ำไว้ 1 ไร่ ไว้ใช้และเลี้ยงปลา ใช้เวลาจัดการบ่อปลาวันละไม่ถึง 1 ชั่วโมง เมื่อมีผลผลิตออกมาก็มีอาหาร กินไม่หมดก็นำไปขายสร้างรายได้กลับคืนมา ตรงนี้เป็นการนำศาสตร์พระราชามาใช้กับตัวเอง ซึ่งใช้เวลาอยู่ 3 ปี มีเงินเก็บ 400,000 บาท สามารถนำไปซื้อที่ดินที่เชียงใหม่ได้

"การตัดสินใจลาออกจากงานประจำแล้วกลับมาทำสวนแค่ครึ่งไร่ได้เปลี่ยนชีวิตผมไปทั้งหมด ทำให้ผมรู้สึกว่ามีชีวิตที่มีความหมายมาก มีความสนุก อิ่มเอิบ เพลิดเพลิน และทำให้สุขภาพแข็งแรงทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าทำแต่เพียงเล็กน้อย แต่สามารถแก้ปัญหาและเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ได้เยอะมาก ไม่ใช่เฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองเท่านั้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนโลกนี้ก็ได้รับการแก้ไขไปด้วย เพราะแค่ผมหยุดพุ่มเฟิยแล้วกลับมาเป็นคนใช้น้อยอยู่น้อยแค่นั้นเดียว ก็ทำให้ทรัพยากรบนโลกเติบโตไปได้ดีมาก หรือแค่หันมาทำเกษตรแบบอินทรีย์ จุลินทรีย์นับแสนนับล้านชีวิตก็เจริญเติบโตได้ปกติ รวมทั้งนก หนู แมลงก็มีชีวิตรอด ต้นไม้ พืชพรรณต่าง ๆ มีความสะอาด คนได้กินก็มีสุขภาพดี ซึ่งมีค่ามากกว่าตัวเงินด้วยซ้ำ ทำให้รู้ว่าการพอเพียงเป็นสิ่งที่ดีซึ่งมาก"

รวบรวมเมล็ดพันธุ์ สร้างความมั่นคงอาหาร

หลังจากสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงแล้ว ก็ยิ่งทำให้ตระหนักว่าอาหารเป็นสิ่งสำคัญ เพราะอาหารคือชีวิต ซึ่งอาหารมาจากเมล็ดพันธุ์ แต่ทว่าเมล็ดพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ กลับสูญหายไปจากโลกใบนี้อย่างรวดเร็ว เมื่อประมาณ 50 ปีก่อน เคยมีพันธุ์ข้าวเกือบ 20,000 สายพันธุ์ แต่ทุกวันนี้



เหลืออยู่ไม่ถึง 200 สายพันธุ์ รวมทั้งพันธุ์ผักเคยมีเป็นหมื่นชนิด ซึ่งในฤดูเดียวคนไทยกินผักมากกว่า 30 ชนิด ปีหนึ่งกินมากกว่า 100 ชนิด ทั้งผักแว่น ดอกกระเจียว หน่อข้าวหน่อหวาย ฯลฯ หมกผนเป็นผักหน้าหนาว มีผักกาด ผักชี เต็มไปหมด พอหมกหน้าหนาวผักหน้าแล้งก็มี แต่ทุกวันนี้ผักเหล่านั้นหายไปหมด ซึ่งเป็นการสูญเสียความมั่นคงของชีวิต นับเป็นสิ่งที่น่าเสียดายมาก

"ทุกวันนี้คนทั้งประเทศต้องกินไก่อยู่พันธุ์เดียว กินหมูพันธุ์เดียว กินไข่ที่มาจากไก่พันธุ์เดียว ที่สำคัญสัตว์ที่กินทั้งหมดเติบโตมาจากอาหารกระสอบเคียวทั้งชีวิตของมัน รวมทั้งกินผักไม่กี่ชนิดตลอดทั้งปี ทำให้รู้เลยว่าอยากจะได้เมล็ดพันธุ์ที่หลากหลายเอาไว้เพื่อขยายต่อ โดยตั้งใจว่าจะใช้เวลาสุดท้ายของชีวิตเก็บเมล็ดพันธุ์ ทำอะไรก็ได้ที่ทำให้เมล็ดพันธุ์ยังคงอยู่และพัฒนาเพิ่มขึ้น ๆ ซึ่งตอนนี้เก็บเมล็ดพันธุ์ได้ 300-400 สายพันธุ์แล้ว เนื่องจากผักเป็นพืชพันธุ์ที่คนไม่ค่อยเก็บกัน ข้าวยังมีคนเก็บหลายคน ผลไม้ก็มี แต่ผักไม่ค่อยมี ซึ่งพันธุ์พืชเหล่านี้เป็นมรดกชีวิตที่ยิ่งใหญ่มาก ที่ปู่ย่าตายายสืบทอดมาไม่รู้กี่ชั่วคน แต่รุ่นเราไม่มีใครส่งต่อให้ลูกหลานเลยไม่มีใครเก็บ จึงใช้เวลาส่วนมากในการเก็บเมล็ดพันธุ์"

เริ่มต้นแบบโจน บนแนวทางทฤษฎีใหม่

การเริ่มต้นทำเกษตรทฤษฎีใหม่ อาจเป็นเรื่องยากของหลายคน เพราะไม่รู้ว่าจะทำอะไรก่อน คุณโจนแนะนำว่า ต้องถามตัวเองก่อนว่าต้องการใช้พื้นที่เกษตรนั้นทำอะไรบ้าง แต่สิ่งสำคัญต้องมีน้ำข้าว แหล่งน้ำ ที่อยู่อาศัย และปลูกต้นไม้ไว้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นป่าหรือไม้ผล ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมาก ให้เริ่มปลูกช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ปลูกเสร็จก็ปล่อยให้โตเลย จากนั้นดูแลแค่เพียงตัดหญ้าเดือนละ 1 ครั้งเท่านั้น ที่เหลือไม่ต้องทำอะไร ปลูกต้นไม้หรือปลูกผลไม้ การจัดการดูแลไม่มาก แต่ตัดหญ้าให้มันได้แสงแดดเคียวมันโตขึ้นเอง หน้าที่การดูแลปล่อยให้เป็นเรื่องธรรมชาติ ซึ่งถ้าไปแทรกแซงจัดการมากก็จะเหนื่อยและใช้เงินมาก พร้อมกันก็วางแผนการผลิตสินค้าให้พื้นที่สามารถมีรายได้เลี้ยงตัวได้

"การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญมาก เกษตรกรทั่วไปในอดีตหากมีพื้นที่ 10 ไร่ ก็เลือกทำมาทั้งหมด มีผลผลิตออกมาถึงจำหน่ายให้โรงสี 20 ปีผ่านไปก็ยังคงทำเหมือนเดิม ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง แต่ถ้ารู้จักวางแผน ทำนาไม่ต้อง

มากเพราะราคาข้าวไม่ตก ข้าว 1 ไร่ได้กำไรไม่เกิน 10,000 บาท ดังนั้นไม่ต้องทำมาก แบ่งพื้นที่มาปลูกศรสน้ำเลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์น้ำ และควรมีสวนผักที่ทำรายได้"

คุณโจนบอกว่า ให้ปลูกผักไว้ใกล้ ๆ บ้าน การอยู่ใกล้ ๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะทำให้สะดวกในการจัดการดูแล ถ้าไปให้เป็นนาข้าว ไม่ต้องปลูกมาก ซึ่งคน 1 คนรับประทานข้าวไม่ถึง 500 กิโลกรัม/ปี ดังนั้นพื้นที่ 1 ไร่ ทำนาเลี้ยงคนได้ถึง 4 คน ตลอดทั้งปี ย้ำว่าอย่าทำมาก ถ้าทำมากจะได้น้อย แต่ถ้าทำน้อยก็ได้มาก ทำน้อย ๆ ดูแลดี ๆ ถัดไปอีกก็จะเป็นสวนผลไม้ ซึ่งเป็นรายได้ประจำดูจากสวนผลไม้ก็จะเป็นป่าใช้สอง ไม้ไม่ ไม้สน สูดท้ายเป็นป่าที่ไม่แตะต้อง กล่าวคือปลูกเพื่อความมั่นคง บำนาญเพื่อชีวิตเรา มีต้นยางพะยูน ต้นสัก สัก 1,000-2,000 ต้น 20 ปีผ่านไปอาจจะขายปีละ 2-3 ต้น ก็ใช้เงินไม่หมดแล้วนี่คือความมั่นคง

"ถ้าวางแผนให้ดีอาชีพเกษตรกรรมมีความมั่นคงสูงที่สุดบนโลกใบนี้ อย่างบางครั้งผมก็เกษียณมาก ๆ ก็จะกวาดใบไม้มากองสูงเป็นเมตร นำเมล็ดมะละกอห่อกระดาษยัดไว้ข้างใน พอฝนตกลงมากองใบไม้ก็ทรุดลง ๆ และเมล็ดที่หยอดไว้ก็จะงอกขึ้นมาเองโดยไม่ต้องรดน้ำ รดเก็บผลผลิตอย่างเดียว อันนี้คือวิธีที่เยี่ยมที่สุด แต่ถ้ามีก้อนฟางมาก ๆ ก็นำมาตั้งเป็นแปลงไปเลย กว้าง 1 เมตร จากนั้นก็รดน้ำใหม่ ๆ อย่าเพิ่งปลูกอะไรเพราะร้อนมาก จากนั้นก็ค่อย ๆ ทรุดลงประมาณครึ่งหนึ่ง ก็นำเมล็ดผักไปหยอดในฟางแค่นั้น ผักก็งอกขึ้นมา ไม่มีหญ้ารบกวนและไม่ต้องใส่ปุ๋ยด้วย รดน้ำครั้งเดียวอาจจะอยู่ได้ 1-2 เดือนเลยทีเดียว เกษตรกรต้องลองเรียนรู้ไปเรื่อย ๆ ก็ทำให้ได้วิธีการใหม่ ๆ ที่ง่ายขึ้น"

คุณโจนทิ้งท้ายว่า ถ้ายากหรือทุกข์แสดงว่าผิด อย่างหนักกับความทุกข์ อย่างหนักกับความเครียด ชีวิตเลือกได้อย่าปล่อยให้โชคชะตาชีวิต อย่าไปหาหมอ อย่าไปซื้อห่วย ชีวิตจะต้องออกแบบเองสร้างเอง ชีวิตเป็นของเรา อย่ารอพรหมลิขิต ต้องออกแบบชีวิตตัวเองสร้างเอง ชีวิตเป็นสิ่งที่ดีสร้างได้ ขอแค่เชื่อมั่นว่ามันเป็นของเรา เราเลือกได้เสมอ อะไรก็ตามที่เราเชื่อใจว่าเครียด ทุกข์ อึดอัด หนักไม่ไหว ให้คิดใหม่แล้วเปลี่ยนแปลง เพราะโลกใบนี้ถ้าคิดที่จะเปลี่ยน ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทุกอย่าง โดยเฉพาะตัวเราเอง ดังนั้นอย่าปล่อยให้ตัวเองกลายเป็นอุปสรรค ชีวิตคนเราไม่ยืนยาวนัก จะอยู่กับความทุกข์ไปทำไม ทำให้มันสบายใจ คู่กับการมีชีวิตอยู่ ๑